

## РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.137 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 293 Міжнародне право на підставі прилюдного захисту дисертації «Внесок Герша Лаутерпахта у розвиток концепції прав людини у міжнародному публічному праві» 30 січня 2024 року.

**Шередько Ольга Миколаївна**, 26.07.1995 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2018 році закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка, здобула освітній ступінь магістра за спеціальністю «Міжнародне право» та отримала професійну кваліфікацію «Юрист-міжнародник. Перекладач».

З 12.09.2018 р. по 11.09.2023 р. навчалася в аспірантурі на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка, форма навчання очна (денна).

Дисертацію виконано на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

*Науковий керівник: Земан Ігор Васильович*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у фахових виданнях України, 1 стаття у міжнародному періодичному виданні, 0 монографій:

1. Шередько О. М. Юснатуралізм – основа концепції міжнародного захисту прав людини у працях Г. Лаутерпахта. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія право*. 2021. Вип. 64. С. 392–396.

2. Шередько О. Вплив Г. Лаутерпахта на закріплення фундаментальних прав людини. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція*. 2021. № 51. С. 25–28.

3. Шередько О. Деліктоздатність як ключовий елемент міжнародної правосуб'єктності індивіда (на основі поглядів Г. Лаутерпахта). *Український часопис міжнародного права*. 2023. № 2. С. 44–48.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

**1. Микієвич Михайло Миколайович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, із зауваженням:

В дисертації варто було б дослідити вплив внеску Герша Лаутерпахта в формування механізмів захисту прав людини в рамках Європейського Союзу.

**2. Дешко Людмила Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У вступі дисертаційного дослідження визначаючи завдання дослідження, дисертантка зазначила і засоби досягнення мети дослідження в якості завдань (проаналізувати, дослідити);

2. Вживання конструкції «забезпечення і захист прав людини» (с. 59, 115, 178, 179) в той час як механізм забезпечення прав людини включає реалізацію, охорону і власне захист прав людини.

3. Позитивно оцінюючи той факт, що в дисертаційному дослідженні приділено значну увагу підходам сера Герша Лаутерпахта щодо закріплення прав людини, обов'язків держави у сфері прав людини, бачиться, що робота значно виграла б аби в ній було зроблено акцент на тому, що Герш Лаутерпахт в наукових працях застосував підхід, відповідно до якого пропонував в Біллі закріпити права людини через конструкцію обов'язків держави в сфері прав людини. При цьому в Загальній декларації з прав людини застосовано підхід, відповідно до якого закріпили права людини, а щодо обов'язків держави - застосували завуальоване їх закріплення. Під час публічного захисту дисертаційного дослідження хотілось би почути думку дисертантки чому саме такий підхід було застосовано, його переваги та недоліки.

4. Також бачиться, що подальшого обґрунтування потребує теза стосовно можливості поєднання природно-правових та позитивістських ідей у формуванні міжнародного права прав людини.

**3. Сироїд Тетяна Леонідівна**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На нашу думку, при розкритті життєвого шляху Г. Лаутерпахта, авторка перейнялася деталізацією біографічних даних цієї історичної постаті (підрозділ 1.1), тоді як тематика роботи вимагає дослідження саме наукового доробку вченого.

2. У дослідженні здобувачка зазначає, що права людини можна розглядати як поняття, яке включає дві складові, по-перше, це певні твердження, в основу яких покладено принципи та цінності, по-друге, це фактичні права, тобто права і свободи людини. І проводить паралель щодо наявності і змістовності означених понять у працях Г. Лаутерпахта. Натомість у роботі обійдено увагою визначення, розуміння, тлумачення та значимість саме принципів і цінностей прав людини Г. Лаутерпахтом (стор. 73).

3. У підрозділі 2.1. «Доктринальні погляди щодо закріплення прав людини на міжнародному рівні у першій половині ХХ ст.» здобувачка лише побічно приділила увагу доктринальним поглядам самого Г. Лаутерпахта.

4. Крім того, робота вимагає деяких формальних уточнень: 1) корегування потребує завдання «розглянути генезу та становлення ідеї закріплення прав людини у міжнародному праві», оскільки генеза включає в себе становлення та розвиток (стор. 18); положення «вперше доведено що право індивідуального звернення фізичних осіб, обґрунтовано Г. Лаутерпахтом, склало основу механізму захисту прав людини та основних свобод», оскільки складовою механізму є правова та інституційна основа, пропонуємо уточнити, який механізм розуміє авторка (стор. 20); 3) сумнівними

виглядає використання в якості ключових слів назви міжнародних угод та судових інституцій, а саме: Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейський суд з прав людини. Оскільки, відповідно до Наказу МОН No 40 (п. 4) сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту наукової праці, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи, визначення в якості ключових слів назв означених договорів не сприятиме швидкому пошуку дослідження шанованої здобувачки Шерedyкo O. M. та популяризації її наукового доробку, а підтягуватиме договірні бази, матеріали офіційного сайту ЄСПЛ тощо.

**3. Гутник Віталій Володимирович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На стор.20 дисертації, авторка, описуючи новизну дисертаційного дослідження, зазначає серед іншого, що нею уперше «встановлено взаємозв'язок між доктринальними поглядами Г. Лаутерпахта у його авторському проєкті Міжнародного білля прав людини і низкою універсальних міжнародних правових актів у галузі прав людини та основних свобод другої половини ХХ ст.»; та «доведено що право індивідуального звернення фізичних осіб, обґрунтовано Г. Лаутерпахтом, склало основу механізму захисту прав людини та основних свобод».

З таким твердженням авторки не можна погодитися, адже, ці питання неодноразово досліджувалися у зарубіжній, і в українській юридичній науці. Для прикладу, цих питань торкався у своїх дослідженнях П. М. Рабінович ( у статтях: 1) Рабінович, П. (2017). Професор Герш Лаутерпахт – перший проєктант спеціального органу ООН з контролю за дотриманням її Міжнародного білля прав людини. *Право України*, 4, 26-33; 2) Рабінович, П., Особа, В. (2013). Професор Г. Лаутерпахт – автор ідеї та першого проєкту Міжнародного білля (Загальної декларації) прав людини. *Вісник Національної академії правових наук України*, 4, 3-10.)

Отже, згадані пункти наукової новизни, щонайменше не можуть бути такі, які сформульовані «уперше», а можуть бути тільки як такі, які «отримали подальший розвиток».

2. Потребує конкретизації теза авторки, що «дослідження «Міжнародне право, природне право та права людини» було розроблено для (*Grotius Society*) та опубліковано у 1942 р.» (стор.74), адже, Товариство Гроція було тільки дискусійним майданчиком з міжнародного права у Великій Британії, у межах якого науковці мали змогу зробити наукову доповідь й обговорити проблемні питання міжнародного права.

3. Авторка неодноразово згадує елементи міжнародної правосуб'єктності: міжнародну правоздатність, міжнародну дієздатність та міжнародну деліктоздатність у наукових працях Г. Лаутерпахта (наприклад, стор.136, 147, 176 дисертації). Однак, таких термінів досліджуваний науковець у своїх працях не використовував. У цілому така трьохелементна структура міжнародної правосуб'єктності індивідів у західній міжнародно-правовій доктрині взагалі не використовується.

4. Авторка на стор.164 зазначає, що «ідеї Г. Лаутерпахта про моделі трибуналів над воєнними злочинцями не втратили своєї актуальності й до сьогодні та можуть бути враховані під час створення Спеціального трибуналу з приводу злочину агресії проти



України». Така теза потребує додаткової аргументації, особливо беручи до уваги, що Г. Лаутерпахт не був першим, хто запропонував ідею створення міжнародного кримінального трибуналу; такі ідеї беруть свій початок щонайменше з 16 століття. Крім того, уже після висловлених ідей проф. Г. Лаутерпахта пройшло понад 70 років, і протягом цього часу були створені десятки міжнародних/інтернаціоналізованих трибуналів, статuti і практика яких може служити як основа для створення та функціонування Спецтрибуналу за злочин агресії.

5. Потребує додаткового обґрунтування висновок, що «ідеї Г. Лаутерпахта набули втілення також у регіональних міжнародних договорах, до яких можна віднести: Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколів до неї, Американську конвенцію з прав людини 1969 р., Африканську хартію прав людини і народів 1981 р. та Арабську хартію прав людини 2004 р.» (стор.178-179). Особливо потребує конкретизації думка авторки щодо втілення ідей Г. Лаутерпахта в Американську конвенцію з прав людини 1969 р., Африканську хартію прав людини і народів 1981 р. та Арабську хартію прав людини 2004 р., адже Г. Лаутерпахт не був єдиним, і навіть не був першим, хто розробив проект міжнародного акту у сфері захисту прав людини; при цьому перелік прав у різних проектах таких документів був досить схожим.

**4. Кузьма Вікторія Юрїївна**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На стор. 6 у Ключових словах в «Анотації» подано «міжнародна індивідуальна кримінальна відповідальність, однак по тексту дисертації автор більше користується терміном «індивідуальна міжнародна кримінальна відповідальність», відповідно потребує уточнення та уніфікація вживання термінології з міжнародного права.

2. Авторці варто було б зробити такий структурний елемент дисертації як перелік умовних позначень. Скорочення назви документа робиться при першій його згадці, а далі по тексту вживається вже скорочений варіант, однак у роботі скорочення «Загальна декларація прав людини 1948 р.» - (далі – ЗДПЛ) зроблено, аж на стор. 72. Така ж ситуація простежується на стор. 112, «Міжнародний білль прав людини 1945 р.» - (далі Білль–1945 р.) та «Міжнародний білль прав людини 1950 р.» (далі Білль–1950 р.). Окрім того, починаючи зі стор. 19 по тексту трапляється «Білль» без розшифрування. Відповідно, залишається не зрозуміло, який з цих документів мається на увазі чи мова йде про три різні документи.

3. По тексту дисертаційної роботи вживається Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та Європейська конвенція з прав людини. Це, по суті, один і той же міжнародно-правовий акт, але правильно посилатись на офіційну назву, а саме Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

4. Авторка на стор. 125-128 відзначає, що Європейський механізм захисту прав людини є найбільш подібним до того, який був запропонований Г. Лаутерпахтом. Крім того, у дослідженні відзначено, що Г. Лаутерпахт безпосередньо давав пропозиції зі створення Європейського механізму захисту прав людини. Але при цьому варто розуміти, що Європейський механізм захисту прав людини включає не тільки Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. і Європейський суд з прав людини, а і інші механізми європейських організацій, а саме ЄС, ОБСЄ та інші моніторингові інституції Ради Європи.

### **Загальна оцінка роботи і висновок.**

Дисертація **Шередько Ольги Миколаївни** на тему «**Внесок Герша Лаутерпахта у розвиток концепції прав людини у міжнародному публічному праві**» є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності. У роботі досліджено вплив наукового доробку Г. Лаутерпахта на становлення та розвиток міжнародного права прав людини. Проаналізовано авторську концепцію Г. Лаутерпахта щодо потреби універсального визнання, міжнародного договірної закріплення та механізму забезпечення прав людини. Висвітлено внесок вченого у обґрунтування особливої міжнародної правосуб'єктності індивіда через три ключові ідеї: основні права людини, які беруть свій початок із природного права повинні мати міжнародне договірне закріплення; фізична особа повинна мати право реалізовувати та відстоювати свої права перед міжнародними контрольними органами та судовими установами; ефективний захист прав людини повинен також гарантуватись шляхом притягнення до індивідуальної міжнародної кримінальної відповідальності за вчинення міжнародних злочинів.

Дисертаційна робота **Шередько О. М.** «**Внесок Герша Лаутерпахта у розвиток концепції прав людини у міжнародному публічному праві**» за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор – **Шередько Ольга Миколаївна** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право.

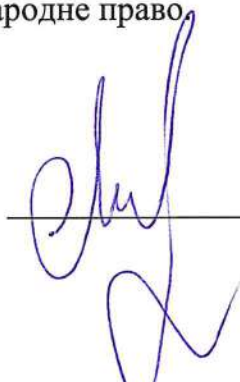
Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – 0 (німає) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.137 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Шередько Ользі Миколаївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право.

Голова спеціалізованої  
вченої ради  
ДФ 35.051.137



проф. Михайло Микієвич

